

Dokumentacja złożona do konkursu na kuratorski projekt wystawy w
Pawilonie Polskim na 16 Międzynarodowej Wystawie Architektury w
Wenecji w 2018r.

Tytuł: Freeport

Kuratorzy: Natalia Sielewicz, Maciej Siuda

Freeport: the architecture of un-belonging

1153m3

KONCEPCJA WYSTAWY

Projekt architektury nie-przynależności jest próbą szerszego namysłu nad prototypami działań, które ujawniają przestrzenie niedostępne dla rutynowej konsumpcji. Proponujemy, aby podstawowe metody projektowania architekta, jak budowanie, rewitalizacja czy niszczenie, uzupełnić o nowe narzędzie: odsłanianie. Spekulujemy, czy w przebudowanych aglomeracjach miejskich przyszłości gest otwierania architektury może stać się impulsem generowania przemian miast i miasteczek. Tym samym mamy nadzieję uruchomić dyskusję o korzyściach – edukacyjnych, estetycznych, terapeutycznych czy ekonomicznych – które płyną z ryzykownej szczerości wobec architektury.

Manifest *Freespace* tegorocznego Biennale postuluje emocjonalne doświadczanie architektury ujawniające jej wcieloną moc i piękno. My jednak pragniemy oderwać architekturę od prymatu psychosomatycznej percepcji na rzecz jej pierwotnej funkcji – dawania miejsca. Myśląc o *freespace*, proponujemy, aby tymczasowo przekształcić Pawilon Polski w darmowe zaplecze magazynowe dla innych pawilonów. Odkryjemy to, co zwykle pozostaje poza zasięgiem wzroku w trakcie zwiedzania, udostępnimy pozornie niespektakularne przestrzenie, nieprzynależne do szablonowej konsumpcji architektury. Kiedy brakuje wolnej przestrzeni, każdy klimatyzowany metr sześcienny staje się obiektem zmysłowej przyjemności.

Na *freespace* pragniemy spojrzeć przez pryzmat specjalistycznych stref wolnocłowych, które w obiegu ekonomicznym funkcjonują pod nazwą *freeports*. To ogromne magazyny zlokalizowane w pobliżu lotnisk i portów morskich, które poza oczywistymi korzyściami podatkowymi zapewniają optymalne warunki przechowywania towarów luksusowych oraz najwyższe standardy bezpieczeństwa i dyskrecji. Te eksterytorialne skarbcie stanów wyjątkowych funkcjonują poza panoptikonem służb celnych i organów nadzoru. Są oazami tymczasowości generującymi wysokie zyski dla gospodarzy i użytkowników.

Korzystając ze strategicznej lokalizacji Wenecji, historycznego punktu na mapie handlu, oraz „granicznego” usytuowania Pawilonu Polskiego na obrzeżach Giardini, pragniemy zawłaszczyć konsumpcyjny model freeportu i zaproponować tymczasowy magazyn dla innych użytkowników Biennale. Proponowany przez nas koncept architektury jako użytecznej infrastruktury, mimo umiejscowienia w pawilonie narodowym, nie należy do nikogo. Jest narzędziem sąsiedzkiego wsparcia i pomocy. To architektura nie-przynależności, która dzieli się z innymi swoją kubaturą, światłem, temperaturą i wilgotnością.

SCENARIUSZ WYSTAWY

1. Wprowadzenie

Organizujemy powietrze. Nie kolonizujemy go, nie wygradzamy ani nie izolujemy. Traktujemy je jako budulec, który należy uporządkować i zaopiekować się nim. Robiąc użytek z przestrzeni klimatyzowanego budynku, udostępniamy 1153 metrów sześciennych innym krajom biorącym udział w Biennale jako zaplecze i przechowalnię. Poruszamy tym samym fundamentalny problem, z którym mierzą się pawilony wystawiennicze – małe zaplecza techniczne, wysokie koszty składowania w Wenecji, skomplikowana logistyka transportu dóbr na terenie Giardini. Przeciętny koszt dwóch metrów kwadratowych przestrzeni magazynowej typu *self-storage* we Włoszech to miesięczna opłata w wysokości 45 euro. Cena rośnie wraz z wyśrubowanymi warunkami przechowywania. Na przeciwnym biegunie sytuują się magazyny wolnocłowe *freeport*, które charakteryzuje przede wszystkim wysoka wartość symboliczna, generowana przez obietnicę poufności i bezpieczeństwa.

W przeciwieństwie do utajnionej struktury freeportów projekt architektury nie-przynależności zakłada transparentność, która umożliwia wolny przepływ obiektów i towarów, gdzie piękno architektury polega na współdzieleniu infrastruktury z innymi. Mimo nieodpłatnych warunków użytkowania w pewnym sensie będzie to magazyn ekskluzywny, usytuowany jednak w budynku o statusie zabytku. W trakcie trwania Biennale Pawilon Polski wypełnią skrzynie transportowe, narzędzia, materiały budowlane, makiety, obiekty sztuki i inne dobra z sąsiadujących pawilonów, tworząc niejednorodny, transnarodowy zbiór eksponatów w tranzycie. Różnorodność i przypadkowość akumulowanych dóbr to nasz kapitał i bogactwo. „*We keep your goods safe, to keep your business growing*” – tymi słowami reklamuje się Venice Free Zone, jeden z dwóch freeportów na terenie Włoch uznawanych przez Unię Europejską.

W ramach wystawy zamierzamy wykorzystać kluczowe usytuowanie Pawilonu Polskiego, którego tylne drzwi, prowadzące przez magazynek techniczno-rozładunkowy, wiodą bezpośrednio na ulice Wenecji. Ta liminalna granica między tym, co instytucjonalne, i tym, co publiczne, otwiera architekturę na miasto, sprowadzając budynek Pawilonu do dosłownego zaplecza Biennale. W kulminacyjnym dniu Biennale, w ramach performatywnego wydarzenia otworzymy tylne drzwi Pawilonu, umożliwiając lokalnej społeczności wstęp na teren freeportu.

2. Freeport jako magazyn

Naszą ofertę kierujemy przede wszystkim (choć nie tylko) do krajów pozbawionych ramy pawilonów narodowych i stałej siedziby na terenie wystawy. Oferujemy 1153 metrów sześciennych klimatyzowanej przestrzeni magazynowej o regularnej kontroli wilgotności, stałej temperaturze i całodobowej ochronie. Spekulatywny, otwarty model freeportu zakłada dynamiczną zmianę ekspozycji w zależności od potrzeb użytkowników. Przechowywane obiekty i sprzęty mieszamy z mikrointerwencjami w postaci lekkich ekspozytorów w konstrukcji stalowej. Usytuowane na drugim planie są dodatkową warstwą ekspozycyjną, uzupełniają magazyn o materiały takie jak film, słuchowisko czy infografiki, pogłębiające pojęcie architektury nie-przynależności.

3. Freeport z punktu widzenia zwiedzającego

Transparentność architektury nie-przynależności opiera się na fundamentalnym dla naszego projektu założeniu – ukazaniu prozaicznego aspektu Biennale. Wpuszczając zwiedzających do przestrzeni magazynowej innych pawilonów, zapraszamy ich do struktury, której nie sposób wyabstrahować z codziennej rutyny życia instytucji wystawienniczych. Rutyny, która jednakże dla widza pozostaje na co dzień niedostępna i niewidoczna. Architektura nie-przynależności to przypomnienie o podstawowych czynnościach instytucji, które przez działania takie jak konserwacja, przechowywanie, tworzenie indeksów usiłują zapanować nad chaosem materii. Odsłaniając przestrzeń nie-przynależną standardowemu doświadczeniu zwiedzania, uruchamiamy nowe wektory doznań i wprowadzamy równowagę między monumentalizmem pawilonu a zapleczem i procesem powstawania wystawy. Nasz gest jest przykładem ekshibicjonizmu architektury, która oddaje szacunek miejscom tranzytu i składowania: piwnicom, klatkom schodowym, zapleczom, pakamerom i wszelkim „produktom ubocznym” projektowania.

4. Freeport jako infrastruktura dyskursu

Żyjemy w czasach, gdy ekonomia skali staje się nadrzędnym kryterium budownictwa mieszkaniowego; sami przechowujemy dane w chmurze, nie rozpatrując ich zależności od infrastruktury materialnej – od wielohektarowych magazynów obsługiwanych przez prywatne firmy i serwerów na dnie oceanów chłodzonych przez prądy morskie. Niedostatek wolnej przestrzeni wymaga spojrzenia na architekturę z perspektywy infrastruktury: infrastruktury, która staje się

polityczna, kiedy odczuwamy jej brak. Jak pisze Keller Easterling, tak jak sieć telefonii komórkowej jest siecią informacyjną, tak też przestrzeń infrastruktury pozostaje nośnikiem informacji.

Nakładając typologię freeportu na budynek i architekturę, wykształcamy również infrastrukturę teoretyczną. Istotnym elementem działalności freeportu w Pawilonie Polskim będzie generowanie i dystrybuowanie luksusowej, „nieopodatkowanej” wiedzy, ponieważ to wiedza i informacja są dziś towarem, na który jest wysoki popyt. W przestrzeni Pawilonu między rozstawionymi obiektami będą się odbywać spotkania z udziałem architektów, teoretyków kultury, ekonomii i filozofii. Ich wykłady zamierzamy dystrybuować w formie broadcastów na żywo, podcastów i audycji za pomocą strony internetowej i pirackiego radia. Pawilon stanie się nie tylko inkubatorem, lecz także infrastrukturą upowszechniania wiedzy.

A

B

C

D

E

17

16

15

14

13

12

11

10

09

08

	A.	B.	C.	D.	E.
17.	×	×	×	×	×
16.	×	×	Pirackie radio nadające broadcasty z Biennale	×	×
15.	Performatywne otwarcie tylnych drzwi podczas ostatniego dnia trwania Biennale	×	×	Film: zaplecza, nieużytki, magazyny	×
14.	×	×	×	×	×
13.	×	Przestrzeń do spotkań i dyskusji	×	Biuro obsługujące magazyn	×
12.	×	×	Biuro obsługujące magazyn	×	×
11.	Praca artystyczna na temat nieprzynależ- ności	×	×	×	×
10.	×	×	×	×	×
9.	×	Biurko do gromadzenia i przetwarzania danych	×	×	Praca artystyczna na temat nieprzynależ- ności
8.	×	×	×	Ekspozytor z makietami freoportów	×
7.	×	×	Biurko do kontrolowania infrastruktury magazynu	×	×
6.	Film: freoporty, sejfy, schowki	×	×	×	×
5.	×	×	Infografka: analiza architektury nieprzynależ- ności	×	×
4.	Praca artystyczna na temat nieprzynależ- ności	×	×	×	×
3.	×	Przestrzeń do spotkań i dyskusji	Przestrzeń do spotkań i dyskusji	×	Film: zaplecza, nieużytki, magazyny
2.	×	×	×	×	×
1.	×	×	Infografka: analiza architektury nieprzynależ- ności	×	×

STRESZCZENIE SCENARIUSZA WYSTAWY

Tytułowa architektura nie-przynależności jest nie tylko gospodarowaniem przestrzeni. Przede wszystkim to systemy logistyczne otwierające Pawilon Polski na nowe modele użytkowania.

Odkrywamy elementy, które zwykle pozostają poza zasięgiem wzroku w trakcie zwiedzania, udostępniamy pozornie niespektakularne przestrzenie, nieprzynależne do szablonowego trybu konsumpcji architektury. Model freeportu – architektury zarazem nieprzynależnej, sekretnej i luksusowej – zostaje przekształcony w darmowy magazyn dla sąsiadujących pawilonów oraz krajów bez stałej reprezentacji na terenie Biennale.

W ramach wystawy, przeznaczamy całą bryłę klimatyzowanego budynku Pawilonu Polskiego o łącznej kubaturze 1153 m³ na zaplecze i przechowalnię dla innym krajów biorących udział w Biennale. Z pomocą pracowni projektowania graficznego stworzymy portfolio zachęcające sąsiadujące pawilony do skorzystania z oferty pawilonu-freeportu.

Nałożenie funkcji magazynu na budynek wystawienniczy daje w efekcie hybrydę schowka i muzeum. Właściwości charakterystyczne dla magazynu, tj. regularna kontrola wilgotności, stałe pomiary temperatury, całodobowa ochrona, katalogowanie zasobów (kody kreskowe i etykiety jako element identyfikacji wizualnej i system porządkowania), biurko z narzędziami czy dynamiczna zmiana ekspozycji, mieszają się z działaniami kuratorskimi z pola architektury i sztuki:

- filmy, słuchowiska czy infografiki, pogłębiające pojęcie architektury nie-przynależności: pokazywane w lekkich stelażach w konstrukcji stalowej, będące dodatkową warstwą wystawienniczą,
- infrastruktura upowszechniania wiedzy: przestrzenie między rozstawionymi obiektami na spotkania z udziałem architektów, teoretyków kultury, ekonomii i filozofii (ich wykłady dystrybuowane w formie broadcastów na żywo, podcastów i audycji za pomocą strony internetowej i pirackiego radia),
- działania performatywne: wykorzystanie tylnych drzwi, prowadzących przez magazynek techniczno-rozładunkowy i wiodących bezpośrednio na ulicę Wenecji; w trakcie finisażu otworzymy tylne drzwi Pawilonu, umożliwiając lokalnej społeczności wstęp na teren freeportu.